

## IJTIMOIY ISH TEXNALOGIYASIDA GURUHLI USUL.

**O`ktamova Maftuna Zafar qizi**

Samarqand davlat universitite Kattaqo'rg'on filiali  
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Ijtimoiy ish yo'nalishi

**Ung'alova Munisa Sayidazim qizi**

Samarqand davlat universitite Kattaqo'rg'on filiali  
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Ijtimoiy ish yo'nalishi

**Ilmiy rahbar: Ibragimov Jahongir Toshniyozovich**

Samarqand davlat universitetining .

Kattaqo'rg'on filiali o'qituvchisi

E-mail: jahongir.5066@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ijtimoiy ish texnologiyasining muhim usullaridan biri bo'lgan guruhli usulning mazmun-mohiyati, bosqichlari, qo'llanish sohalari hamda samaradorlik omillari tahlil qilingan. Guruhli ish usuli orqali ijtimoiy muammolarni yengillashtirish, shaxslararo munosabatlarni mustahkamlash va ijtimoiy moslashuvga erishish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, maqolada tajriba va amaliyotga asoslangan taklif va tavsiyalar keltirilgan.

Аннотация:

В данной научной работе проанализирована суть, этапы и сферы применения группового метода как одного из важных технологий социальной работы. Подчёркнута его эффективность в решении социальных проблем, укреплении межличностных отношений и достижении социальной адаптации. Также представлены практические рекомендации.

Annotation:

This scientific article analyzes the essence, stages, and areas of application of the group method as one of the key technologies in social work. It emphasizes its effectiveness in solving social problems, strengthening interpersonal relationships, and

achieving social adaptation. Practical suggestions based on experiments and practice are also presented.

Kalit soʻzlar: ijtimoiy ish, guruhli usul, texnologiya, moslashuv, ijtimoiy yordam, metod, terapiya.

Ключевые слова: социальная работа, групповая методика, технология, адаптация, помощь.

Keywords: social work, group method, technology, adaptation, support, therapy.  
Kirish

Ijtimoiy ish zamonaviy jamiyatda ijtimoiy tenglikni ta'minlash, ehtiyojmand qatlamlarni qo'llab-quvvatlash hamda ijtimoiy muammolarga yechim topishga qaratilgan fan va amaliyot tizimidir. Ushbu sohada qo'llaniladigan texnologiyalar orasida guruhli usul alohida o'rin egallaydi. Guruhli usul shaxslarning umumiy muammo asosida birlashtirilib, ular bilan maqsadli va bosqichma-bosqich ishlashni nazarda tutadi. Bu usul ijtimoiy moslashuvni yaxshilash, psixologik qo'llab-quvvatlash va hamkorlik muhitini shakllantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ushbu ilmiy ishda 2023–2024 yillar davomida Samarqand viloyatidagi 3 ta ijtimoiy xizmat ko'rsatish markazida olib borilgan guruhli ish usulining samaradorligini o'rganish bo'yicha sinovlar tahlil qilindi. 45 nafar ishtirokchi (yoshlar, nogironlar va ijtimoiy xavf ostidagi toifalar) bilan olib borilgan tajriba natijalarigako'ra:

- 80% ishtirokchi guruhli terapiya sessiyalaridan so'ng ijtimoiy faollik darajasi oshgan;
- 65% ishtirokchi psixologik bosimni yengilroq his qilishni bildirgan;
- 72% ishtirokchi o'zaro munosabat va muloqot qobiliyati yaxshilanganini tan olgan.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, guruhli usul orqali olib boriladigan ijtimoiy ishlar shaxsiy va ijtimoiy rivojlanish uchun keng imkoniyat yaratadi. Shuningdek, metodik rahbarlik va doimiy monitoring ushbu usul samaradorligini oshiradi. Ijtimoiy ishda guruhli usul jamiyatdagi ehtiyojmand qatlamlar bilan ishlashda eng samarali metodlardan biridir. Bu usulda ijtimoiy xodim bir necha kishidan iborat guruh bilan bir

vaqtning o'zida ishlaydi. Guruh tarkibida o'zaro fikr almashish, tajriba bo'lishish, hissiy qo'llab-quvvatlash orqali ishtirokchilarning ijtimoiy holati yaxshilanadi. Guruhli usul sotsiologiya, psixologiya va pedagogika fanlari bilan uzviy bog'liq. Masalan, B. Shopenxauer, K. Levin va J. Moreno kabi olimlar guruh ichidagi dinamikani, o'zaro ta'sir mexanizmlarini chuqur o'rganishgan. Moreno tomonidan ishlab chiqilgan 'psixodrama' va 'sotsiometriya' metodlari hozirgi kunda ham guruhli ishda qo'llaniladi. Bugungi dunyoda faqat bitta sohaga ixtisoslashgan bo'lish yoki ko'p sohalarda bilimga ega bo'lish ham muvaffaqiyat keltirmaydi, agar siz jamoada ishlash qobiliyatiga ega bo'lmasangiz. Jamoaviy ishning ahamiyatini ortiqcha ta'kidlab bo'lmaydi. Hozirgi iqtisodiyotda ko'pchilik ishlarimiz boshqalar bilan o'zaro aloqada bo'lishni talab qiladi, shuning uchun hamkasblaringiz bilan samarali ishlay olish — o'sish va muvaffaqiyatga erishishning asosiy omilidir. Yale universitetidagi barcha ishlarimizda jamoalarning turli ko'nikmalari muvaffaqiyatga erishishda muhim rol o'ynaydi. Jamoaviy ish — tashkilotimiz maqsad va vazifalariga erishishda bizga yordam beradigan zaruriy ko'nikmadir. Jamoaviy ish nega muhim va bu siz uchun nima uchun ahamiyatli? Mana 5 ta sabab:

1. Jamoaviy ish turli nuqtai nazarlar va fikr-mulohazalardan foyda ko'radi.

Jamoada ishlash muhiti har bir kishining muammolarni hal qilishda o'ziga xos yondashuvlarini olib kirishiga imkon beradi, bu esa yechimlarga samaraliroq va tezroq erishishga olib keladi. Har bir kishining hissasi jamoaviy yig'ilishlarda tinglanganda ko'proq qadrlanadi. Bu esa "jamoaviy aql darajasi"ning oshishiga xizmat qiladi va jamoaga ta'sir qiluvchi qarorlarda o'z aksini topadi. Jamoa a'zolari haddan tashqari iyerarxiyadan holi holda ishlaganda va har bir kishining fikriga ochiq bo'lganda, odamlar o'z g'oya va fikrlarini ochiqroq aytishadi. Agar siz jamoadoshlaringiz bilan xavfsiz aloqa muhiti mavjud deb his qilsangiz, o'z fikrlaringizni erkin va ishonch bilan bildirasiz — hatto ular boshqalar fikridan farq qilsa ham. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bunday "psixologik xavfsizlik" muhiti jamoalarda ko'proq faollik, ijodkorlik va innovatsiyalarni yuzaga keltiradi.

2. Jamoaviy ish

o'rganishga olib keladi. bir inson o'ziga xos ko'nikma va kuchli jihatlarga ega. Butun

jamoa yagona birlikda ishlaganda, har bir a'zo boshqalaridan o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon resurslarni shakllantirishga olib keladi va jamoani yangi muammolarni hal qilishga yanada tayyorlaydi.

3. Jamoaviy ish samaradorlik va unumdorlikni oshiradi. Bir kishi loyihada yolg'iz ishlasa, uni bajarish har doim ko'proq vaqt talab qiladi, ko'pchilik ishtirokidagi hamkorlik esa natijani tezlashtiradi. Agar ish jamoa ichida to'g'ri taqsimlansa, mas'uliyatlar bo'linib berilsa, vazifalar belgilangan muddat ichida yakunlanish ehtimoli yuqori bo'ladi. Yaxshi tashkil etilgan jamoaviy ish guruh natijalarini va tashkilotning o'lchab bo'ladigan samaradorligini ham oshiradi.

4. Jamoaviy ish muloqot va mustahkam ish munosabatlarini shakllantiradi. Jamoaviy ish samarali muloqot va yaxshi ish munosabatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu bilan jamoa a'zolari eng yaqin do'st bo'lishi kerak, degani emas. Aksincha, yaxshi ish munosabati to'g'ri fikr yuritish asosida, ijobiy niyat bilan hamkorlik qilish, hurmat va faol tinglash orqali shakllanadi. Muvaffaqiyatli jamoaviy muloqot o'zaro tushunish va ishonch istagiga asoslanadi. Agar jamoa yagona maqsad yo'lida birgalikda ishlasa, har bir a'zo boshqalarni doimiy ravishda qo'llab-quvvatlaydi va rag'batlantiradi. Aslida, yaxshi jamoaviy ishning eng muhim foydalaridan biri — ishdagi stressni kamaytirishidir. Jamoa a'zolari o'rtasidagi do'stona munosabat va bir-biriga bo'lgan hurmat yuqori ma'naviy kayfiyat va ishdan qoniqish bilan chambarchas bog'liqdir.

5. Jamoaviy ish kengroq yutuq hissini olib keladi. Jamoa bir loyiha ustida yagona birlikda ishlaganda, erishilgan yutuq hissi faqat shaxsiy muvaffaqiyat bilan cheklanmaydi. Jamoaviy ish insonda biror katta ishga qo'shilganlik va o'zidan kattaroq maqsadga xizmat qilayotganlik hissini uyg'otadi. Aynan shu jihat ham jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish har bir kishining vaqti va sa'y-harakatiga arzigulikligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Guruhli usul quyidagi sohalarda samarali natija beradi:

- Nogironligi bo'lgan shaxslar bilan ishlash;
- Ijtimoiy xavf ostidagi o'smirlar bilan profilaktika ishlari;

- Oilaviy zo‘ravonlikdan jabrlangan ayollarni qo‘llab-quvvatlash;
- Qariyalar bilan psixologik moslashuv ishlari.

Bosqichlari:

1. Guruh tuzish va diagnostika;
2. Maqsad va strategiyani aniqlash;
3. Guruh ichida o‘zaro ishonch va hamkorlikni shakllantirish;
4. Guruh faoliyatini boshqarish va nazorat;
5. Yakuniy baholash va individual rivojlanishni aniqlash.

2023-yilda O‘zbekiston Respublikasi 'Ijtimoiy xizmatlar to‘g‘risida'gi Qonuniga ko‘ra, guruhli ishlov texnologiyasi ijtimoiy xizmatlar tizimida rasmiy metod sifatida tan olingan. Bu esa uning huquqiy asosda keng tatbiq etilishini ta‘minlaydi.

Takliflar

1. Guruhli usulni ijtimoiy xizmatlar markazlarida muntazam va tizimli tarzda yo‘lga qo‘yish zarur.
2. Ijtimoiy xodimlar uchun guruhni boshqarish bo‘yicha maxsus malaka oshirish kurslarini tashkil etish lozim.
3. Har bir hududda turli ijtimoiy toifalarga moslab guruhli terapiya modellarini ishlab chiqish kerak.
4. Guruhli ish natijalarini baholovchi ilmiy monitoring tizimini yo‘lga qo‘yish muhim.
5. Psixologlar, sotsiologlar va tibbiyot xodimlari bilan tarmoqli hamkorlik asosida guruhli ishlov tizimini kuchaytirish lozim.

Xulosa

Guruhli usul – bu ijtimoiy ish texnologiyasining ko‘p qirrali va samarali shakli bo‘lib, insonlarning ijtimoiy moslashuv, psixologik barqarorlik va ijtimoiy faolligini oshirishda beqiyos rol o‘ynaydi. Amaliyotlar shuni ko‘rsatmoqdaki, ijtimoiy xodimlar ushbu metodni to‘g‘ri tashkil etgan taqdirda, ishtirokchilar hayotida ijobiy o‘zgarishlar yuz beradi. Kelgusida bu yo‘nalishda ilmiy izlanishlarni chuqurlashtirish va tajribalarni umumlashtirish zarur.

Foydalanilganadabiyotlar

1. Karimov, M. (2021). Ijtimoiy ish asoslari. Toshkent: O'zDJTU.
2. Rasulov A., Xolmatova D. (2022). Ijtimoiy xizmat ko'rsatish texnologiyalari. Samarqand.
3. Moreno, J.L. (1953). Who shall survive? Foundations of Sociometry, Group Psychotherapy, and Sociodrama.
4. O'zbekiston Respublikasi "Ijtimoiy xizmatlar to'g'risida"gi Qonuni, 2023-yil.
5. UNDP (2022). Social Work in Central Asia: Regional Review and Recommendations.
6. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti.
7. Harvard Social Work Review, Vol. 28, 2021.